

תיירות

חופשות בחו"ל

מסביב לעולם

1 עד 8 באפריל

מסורת, קדם פסחא

גם השנה יוצאים פסח ופסחא כמעט באותם תאריכים, מה שלא מפתיע לאור מוצאו היהודי של ישו והעובדה שהסעודה האחרונה שלו עם תלמידיו הייתה קרוב לוודאי סעודת ליל הסדר. שימצא בחו"ל בשבוע הזה, במיוחד באחת המדינות הקתוליות, מומלץ לו להציץ ולחנות מקצת אירועי הפסחא, הלאה אירועי השבוע הקדוש (Semana Santa).

המונח מצייין את השבוע שבו התרחשו כניסתו של ישו לירושלים לפי המסורת הנוצרית, הוא נפתח ב"יום א' של בצלצול תחיתו". (1 באפריל). יום שישי (6 באפריל), ערב פסח היהודי, הוא "יום שישי הטוב" במסורת הנוצרית, שלפיה התקיימה בו הצליבה, וחסידים הוא ביום א', הפסח עצמו (Easter Sunday), המציין את התחייה.

על הבסיס הזה יש אינספור וריאציות, אבל המשותף להן הוא תהליכות חגיגיות, עם מרשימות, עם תלבושות ותקופתיות והרבה ניצבים, ו/או המחזות של חיי ישרו ובעיקר מות. בספר מתקיימות תהליכות של צדעים בגלילות ובמזנונים ומחודדות. כדאי להתעניין במקום שבו שוהים ולראות מהי הגרסה המקומית.

איפה: כל העולם הנוצרי, במיוחד ספרד

מתי: 1 עד 8 באפריל

קדם פסחא, השטן בסיציליה

אחת הווריאציות המעניינות ביותר לשבוע הקדוש מתרחשת באי האיטלקי סיצייליה. בבעיירה פריצי (Prizzi) יש מסורת ייחודית: מלווה בשני שדים, והללו מלווים את המסדרים, הנקראים ריקוד השדים (Danza di Diavoli), המסמל את המאבק הנצחי שבין הטוב לרע.

השדדים וההשטן הם כפריים בוי המקום, הלוהבים טוניקות מיוחדות (השרו בצבחה העוורוים באדם) עם מסיכות ברו ווערות יעיר, ומכריזים אנשים בקהל לדקוד איתם ברחוב. כדי להוסיף חטא על פשע, הם גוררים את הקורבן אל הולל הקרוב ומוגיים בכוח משקה לגורו. הוללות השדים נפסקת רק כאשר בנכסיה "נענשים" פסיהם של ישו מרמה, ואז כלם חונגים, וקודים שותים.

איפה: העיירה פריצי (Prizzi), לא רחוק מפלרמו

מתי: 8-1 באפריל

אײַנטרױט: www.prolocohippanaprizzi.it

קדם פסחא, גרסת ירושלים

כדי לטעום קצת מאווירת הפסחא והקדם
 ופסחא לא חייבים לטעום ורחוק. המוני צליינים
 וצוגרים באים לחגוג בירושלים, המקום שבו
 אירעו לאמונתם המאורעות המסופרים בברית
 החדשה. ב"יום א' של פסחא המסופרים" צועדים
 הכמה אלפי צליינים קתולים מכל העולם במודד
 הה הזיתים. הם מחזיקים כפות דקלים, שרים
 ה"הושענה" (Hossana) ונכנסים לעיר העתיקה
 דרך שער האריות. המאמינים האתיופיים
 צועדים באור כנסיית הקבר בשירה ובתפוף.
 במשך כחמש שנים האחרונות, הקופטים והטורים,
 על מנתהיהם השונים.

איפה: ירושלים, העיר העתיקה

מתי: 1 באפריל

שער הכניסה למתחם

גור אמינ. אחוזת הקבר
של טימור לנג, פאר
האדריכלות של ימיו

מסגד בהאדור. אחד

המבנים היפים בכיכר
הרגיסטאן. הכיפה
המוזהבת מסמלת את
הסתיו המזהב של העיר

הכנת הסומלק, הדייסה של החג. לילה של בחישה ושירה

כוחו של האמיר הצולע

סמרקנד מוזהה יותר מכול עם האמיר טימוז, המוכר יותר בכינוי הנאי שלו טימוז לנג, "הצולע", שהחל לעולמו במהלך מסעו לכיבוש סין בשנת 1405 לספירה. בעוד האמיר טימוז שכבש והחריב עיר היסוד, את עיר בירתו הוא טיפח ופירא. האמיר טימוז הציג את עצמו כצאצא של ג'ינגס חאן, וזאת מדרוש לאשתו, בכי האנוס (Bibi Hanum), שבה הדמות שפתחוה של הכוכב המונגולי. לא בכדי דווקא היא מכל נשותיו בקברה בפרד וגדול הציב מול המסגד הגדול, הקרוי על שמה.

האגדה מספרת שלאחר ניצחונם המהיר בהורג שב-
"טמורל" שכעמו אלפי עבדים וטשעים פילים
הוריים. כשנעור לביבי האנוס בעבלה בדרוך חזר
החיה תפצה להיות את מלכת הנביה של הממסד
קורם בוא. מנהל העבודה, שהיה מאוהב בה, העז
לבקש ממנה נשיקה בתמורה לזונה, אך כנשים
הנשים (הן כמו בריצים) הקליפה שונה, לא כנשים
"חיות", צנתה. לא מיהר האיש וביא שתי כוסות

מלאכות הנשים. רקמת סוּזְנִי, גְּבִי פְּרָחִים מַעֲשֵׂה חוּט וּמַחֲט, וְקִשִּׁירַת שְׁטִיחַ. שְׁטִיחַ פְּרָסִי לֹא אֹרְגִים כְּמוֹ שְׁטִיחַ קִילִים, אֲלָא קוֹשֵׁרִים

שמי הלילה של סמרקנד היו צלולים וקרים.

מבשר כל הלידה בעדה האש תחת הסיי הענקי
שבו עורבתי ללא הרף דייסת הסומלל הממכית,
המאל המסורתי של הנברז (Navruz), ראש השנה
הפרסי המסורתי (ראו מסגרת), שנחגג בין היתר
גם באובקסיסטן. עוד ועוד נשים הגיעו ונקבצו
סביב הקדרה הגדולה. טעמות במעילים, מספחות
לראשיהן, הן נרתעו מצנינת הלילה. חיך וחיך
רחב הצטייר על פניהן. בעוד כל אחת מהן בחבטת
בתורה, הן שרו שירים לקראת השנה החדשה. חלק
מהשירים היו עולצים ושומעים וחלקם נוגים, מלאי
מלחיה ועגוצו. אז יתיתו זו כמיהה לא הטוב שהיה
או לא היה שער צפוי לא יכולת לדעת.

מראה המדורה הלוהבת וההתקבצות הגדולה סביבה היה חריג במחאלה, השכונה המסורתית. כמו רוב השכונות האזובקיות, גם היא אפרורית למראה כלפי חוץ וצבעונית רק מבית. בעוד שהסמטאות תוחמו בחומות אבן גבוהות שיצרו אווירה אפולית

סמרקנד יודעים לספר כי באותו יום ממש פלשו הנאצים אל ברית המועצות, וכי ביום שבו הושבו העצמות למקומן, בטקס שבו השתתפו מולות מוסלמים, אירע הניצחון הגדול בסטלינגרד, בשנת 1943. גראסימוב גילה שקברו של האמיר הוא המבנה המוכר בסמרקנד, ולא הקריפטת שהתגלתה במקרה.

שערי גן עדן פתוחים לכול

אחד המקומות הקסומים ביותר לפקוד אותם הוא מתחם שאחי זינדה (Shaki Zinda). בחג הנברוז רוחשות רבורים סביב עצי המשמש הפורחים סביב שער הכניסה. המתחם התקדש כבר בראשית ימי האסלאם, כאשר נקבר כאן אוסאמה אבן־עבאס, בן דודו של מוחמד. מסופר שהאיש הגיע לכאן לקראת אמצע המאה השביעית כדי להטיף לאסלאם, אך הוצא להורג על־ידי הפרסים. בקוראן ישנו פסוק הגורס שאוסאמה הוא האדם הדומה ביותר למוחמד. לפי האגדה הוא הניף את ראשו הערוף בידו וירד לבאר, שבה הוא עדיין חי. לא מפתיע שלימים הפך האתר לתחליף לעלייה לרגל למכה, ורבים מגיעים גם כיום לבקש ממנו בקשות. קברו של אבן־עבאס נמצא במרומי הגבעה, אך כל הדרך אליו רצופה מבני קבר מהודרים לחברים ולגנרלים של האמיר טימור. אפילו המינקת שלו קבורה כאן.

בסמוך לקבר אבן־עבאס נמצאים קברי נשותיו וקבר הארייכל של המתחם הקסום. כל אחד מהקברים הוא גולת כותרת אדריכלית, הן מבפנים והן מבחוץ. הביקור כאן יפה במיוחד לקראת שקיעה, כשקרני השמש הכתומות משתברות בכיפות התכלת המזוגגות וצובעות בהוב את הלבנים החשופות.

מעבר לחומות המתחם משתרע בית הקברות המודרני של העיר, שאחד מאגפיו הנפרדים מוקדש ליהודים. לאחרונה מופה וקוטלג בית הקברות, והפוקדים אותו יכולים למצוא את קברי קרוביהם בקלות רבה. בין היהודים הקבורים כאן ישנם לא מעט פליטים שברחו מאירופה במהלך מלחמת העולם השנייה, ולהם מוקדשת החלקה המזרחית. את בית הקברות מתחזקים בהתנדבות כמה יהודים מהקהילה המקומית הקטנה שנותרה בעיר, ובראשם ניסן, השש לסייע במציאת קרובי משפחה ולגרב כל מידע שמצוי ברשותו. לצד בית הקברות יש בעיר גם שלושה בתי כנסת. שניים מהם באותו מתחם: בית הכנסת המקומי הקרוי גומבאז (על־שם הכיפה הגדולה הסוככת עליו), ובית הכנסת האשכנזי, שהוא חסר נוי והדר. לאורך המבואה המקורה בין

שני ההיכלות תלויות תמונות של רבני סמרקנד. אחד מהם הוא סבא של השף הישראלי אהרוני. למראה הגבות אי־אפשר לטעות בזהותו.

והנה דבר המגילה

בעיירה קוניקי (Kuniki), בפאתי סמרקנד, נחבא אל הכלים אחד המקומות היחידים בעולם שבהם עדיין מיוצר נייר בתהליך הקדום. סוד ייצור הנייר נודע בעולם שממערב לסין רק בעקבות קרב טאלס, שנת 751 לספירה, שבו הובסו הלגיונות הסיניים על־ידי כוחות מרכז אסייתיים, עבאסים וטיבטים. כמה יצרני נייר סינים נפלו בשבי המוסלמים והסגירו את הסוד. המדען וההוגה המרכז אסייתי אל־בירוני (Al-Bairuni), בן המאה העשירית לספירה, כתב

גם כשהתארחתי אצל משפחה יהודית כיבדו אותי בסומלק, המאכל המסורתי של הנברוז. "יש לך זכות גדולה לאכול ממנו", הבהירה לי המארחת

מידע מעשי

הגעה: חברת Uzbekistan Air מפעילה טיסות ישירות מתל אביב לטשקנט. על מנת לקצר מרחקי נסיעה גדולים (בעיקר בין טשקנט לחיווה ובין חיווה לבוכרה, ניתן להשתמש בטיסות פנים) **מטבע מקומי:** סום (Soum). השער הוא 180 סום לדולר **מקומות לינה:** בכל הערים המתוירות באוזבקיסטן יש מלונות טובים **עונות מתאימות לטיול:** אביב וסתיו. החורף קר מאוד והקיץ לוהט

אביב הגיע, נברוז בא ראש השנה הפרסי הקדום

הנברוז (Nowruz) הוא במקורו ראש השנה הפרסי הקדום, ומבטא את ניצחון כוחות האור והטוב על החשיכה והרוע. באופן סמלי הוא נחגג ב־20 או ב־21 במארס, יום השוויון האביבי, כששעות האור גוברות מיום ליום. בדת הזורואסטרית הפרסית הקדומה זה אחד החגים החשובים, והוא מסמל ניצחון של האל המואר אהורה מאזדה על־פני האל האפל אהרימן. בגרסתו המודרנית זהו חג אביב עממי ושמח בעל אופי חילוני, שנחגג במקומות רבים במרכז אסיה – מאזרבייג'ן, עבור בכורדיסטן ובטורקמניסטן, ועד טורקיה וארמניה.

אחד ממנהגי החג המרכזיים הוא קישוט שולחן בשבעה אלמנטים מסורתיים המייצגים פריון ושפע: פרחים (בדרך כלל יקנתון או צבעונים), פירות (לרוב תפוחים) וחיטה מונבטת מסמלים התחדשות ופוריות, וכך גם הביצים המצוירות. שום מציין בריאות, מטבעות מסמלים עושר, וגם מראה, פמוטים עם נרות ועוד. בפרסית כל הדברים הללו מתחילים בסין, הסמ"ך הפרסית. בחגיגות משתתפים בני דתות שונות –

שולחן החג. עם החפצים הסמליים, שמתחילים כולם בצליל סמי"ך

זורואסטריום, מוסלמים וגם יהודים. שיא החג הוא יציאה לפיקניקים משפחתיים וחברותיים בחיק הטבע. אפילו באיראן האסלאמית חוגגים אותו, גם אם האייתוללות אינם מחבבים את המנהג בשל שורשיו הקדם־אסלאמיים. איראנים גולים בעולם חוגגים אותו "בגדול", משום שהוא מסמל בעיניהם את יופייה של התרבות הפרסית לפני שהשתלטו עליה האייתוללות. החגיגות גדולות ופומביות במיוחד בארצות הברית, שם יש קהילה גדולה של יוצאי איראן, המקיימת תהלוכות גדולות וצבעוניות בניו יורק ובלוס אנג'לס.

שבסמרקנד שוכללה שיטת ייצור הנייר על־ידי הקמת טחנות נייר (מבטשות) שאישרו ייצור נייר איכותי יותר ובכמויות הרבה יותר גדולות.

במפעל הקטן מסירים את הקליפה מענפי עץ תות בני שנה, מבשלים אותה וכותשים אותה במבטשה: לגלגל כפות מונע בורם המים ומחובר לציר שעליו זיזים. עם כל סיבוב מניפים הזיזים פטישי עץ כבדים, שכותשים את סיבי ענפי עץ התות. את העיסה מערבכים במים ואת התרחיף שנוצר מסננים דרך רשת, מייבשים ומשייפים בצדף. לצד מלאכה ייחודית זו יש בעיר מרכזים לעבודות יד שונות, בעיקר אריגת שטיחים. חלק מבעלי הקואופרטיבים הם פליטים אפגנים, שברחו ממולדתם וביססו עסקים מעבר לגבול. כשנחה עליהם הרוח הם מפליגים בסיפורים על ארצם שחרבה, ועל פריחתם השופעת ופריים המתוק של עצי המטעים.